[א]המנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסם למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי [ב]אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן [ג]היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני [ד]היוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך [ה]והרטנין [ו]יוצאין בסודרין [א] שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו [ז]אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר היני בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא [ח]נקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלכנופי [ב] אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: **מתני'** הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין[ט] אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין [י]לקורדימא [כ]ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל [ל]רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: **גמ'** קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין [מ]הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף

דלהשתטף

המנער טליתו. מן העפר: **חייב חטאת.** *דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** ללובשן עד שינערם: **קמחללי** (א) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **כומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסם.** לשון לא תחסום (דברים כה): **למיתבה ליה.** שצריך לנער הטל מעליה: **בטלית מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקום: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: בר היני: **מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בבלייתא.** שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונצ"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולט אלוקו י)(כפניו) בענין אחד ושולטו כגון זה מרזב או לא וחוזר וקולטו בענין אחר ושולטו: **לכנופי.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומיישבו. ובחול קאמר כלומר אלמא דאורחיה בהכי וה"ה לשבת: **שני צידי טליתו.** שבימינו ובשמאלו לצד הקרקע: **בן זירוז: בזו לא חייב ר"מ חטאת.** בתמיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** בתמיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שצידיה היו מונחין על כתפו: **שלשל.** הורידה למטה שקבל דבריו: **נשאל איתמר.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לצאת בו ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שצידיה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ב) שהוא חם ואין חומו יולא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ דיעבד: **ונסתפג.** וקינח: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפישי מיא בכל חד אפ"ה לא יביאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בגומו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדכרי אהדדי: **מסתפגין באלונטית אחת.** והיינו נמי רבותא דהדא אלונטית לעשרה (ג) נפישא ביה מיא אפילו הכי מבילאין אותה בידים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופם: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להנאה: **אבל לא מתעמלין.** לשפשף בכח: **ולא מתגררין גר'.** גרטי"ר במגררת שקורין אשטריי"ל דהוי עובדא דחול: **לקורדימא.** שם הנהר. ובגמ' [ע"ב] מפרש טעמא: **אפיקטויזין.** להקיא: **ואין מעצבין את הקטן.** לשון ידיך עצבוני (איוב י) שמתקנים ומיישבין עצמותיו וחוליות שדרתו כמדת צלמו ובגמרא [ע"ב] אמר טעמא: **ואין מחזירין את השבר.** עצם שנשבר. כל רפואה אסורה משום שחיקת סמנין: **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שילא העצם מפרק שלו: **לא יטרפס.** לשון בילים טרופות בקערה (חולין דף סד.):

גמ'

המנער טליתו. פי' ר"ח מן הטל שעליו דהיינו ליבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בניעור מן העפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון: **היוצא** בטלית מקופלת. איידי דאיירינן במי שנשרו כליו בדרך שאז דרך הוא לקפל טליתו נקטייה הכא:

הרטנין. רטנין כמו הרהטנין י)(הערוך פי' הרלים): **מהו** לעשות מרזב. נראה לרבי דלענין איסור הוצאה איירי כמו טלית של ד' כנפות ולוקח שני לידי רוחב טליתו של לד ימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בבלייתא שקורין פרונלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרובים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי איכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לכנופי אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני לידי הימין מקובלים ומונחים על כתף השמאלית שיכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין לידי טליתו מקובלין אלא לד אחד מונחת על כתפו אבל נואלו ולד האחר נופל על שכמו עד הזרוע ואין בו שום כיסוי והיינו שלשל רבי טליתו דבסמוך שלשל אותו כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצותיו כעין דרך קיפול ויניחנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שבלד הימין ויניחנה בכתפו רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מושפלת מהנה ומהנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דא"כ מאי קאמר בתר הכי מאי מרזב כיסי בבלייתא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר:

אף מי מערה חמין. (ד) שהוחמו באור דאי במי טבריא שרי לכתחילה כדאמר בפרק כירה (ד' מ. ושם) והניחו להן חמי טבריא ובפרק שמונה שרצים (ד' קח. ושם:)ל):

דיעבד אין. אמי מערה קאי ולא תנא במתני' חמי טבריא אלא למידק אף מי מערה חמין[מ]:

דתניא

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה יח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שב סעיף א:

מא ב מיי' פי"ט שם הל' יט סמג שם טור ש"ע או"ח סימן שא סעיף כט:

מב ג שם סעיף לג לג:

מג ד מיי' שם טור ש"ע שם סעיף לד:

מד ה שם סעיף לה:

מה ו מיי' פכ"ב שם הלכה כ טור ש"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

◆

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.

גרטי"ר. לגרד.

אישטרייל"א קרצפת, מגררת.

אלויישי"ר [אישלוישיי"א]. שמוטה.

◆

מוסף רש"י

אפיקטויזין. להקיא, שותה משקים ומקיא, ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיוכל לאכול ולשתות היום הרבה, ואע"ג דלא גזור בה משום שחיקת סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור משום דמתקן גברא (לעיל קנג:).

◆

מסורת הש"ס

א) לעיל נח., ב) [תוספתא פ"ו], ג) פ"ח היולאין וכן גי' ר"ח, ד) [יומא ג. מגילה כג:], ה) פ"ח בבני מעים, ו) נ"א לפלומת, ז) לעיל קמב., ח) פ"ח טוגל, ט) [עי' תוס' חולין ג. ד"ה המנער ועי' תוס' סוטה ג. ד"ה המקנא דיעבד], י) [רש"ל מח"ז], כ) [בערוך רטן ופי' שם הרלים יולאין בסודר שעל כתפיהן מקובן ולא משולשל בשביל שלא ישבטו לרוק], ל) פי' רש"ל ורש"ל, מ) [ועי' תוספות לעיל קמ. ד"ה ויולאין ותוס' חולין טו: ד"ה אלא נורן].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה קמחללי רבנן שבתא: (ב) ד"ה מי מערה וכו' מקורה שהוחם ואין חומו: (ג) ד"ה מסתפגין וכו' אלונטית לעשרה בני אדם נפישא: (ד) תוס' ד"ה אף מי מערה חמין בחמין שהוחמו וכו' ובפ' ח' שרצים והא דקאמר דיעבד אין תמי והד"א:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חייב חטאת. דזהו ליבונה. עיין לעיל דף קמא ע"א רש"י ד"ה מכבסים ול"ע:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' יולאין בסודרין שעל כתפן. נ"ב פי' אפילו מקופל. ח"ס דעטנין ר"ל הרלים. ערוך ולמהר"ם: [ב] שם כל אדעתא דלכנופי. נ"ב פי' הרמב"ם שלא יקרעו או שלא יתלכלכו: [ג] רש"י ד"ה כיסי בבלייתא ומחזיקין אותן. נ"ב אבל הרמב"ם כתב אפילו בידו או על כתפו:

◆

רבינו חננאל

המנער טליתו בשבת חייב חטאת, פי' המנער כדכתיב התנערי מעפר, וכדגרסינן רחם ומנערה אחת לשלשים [יום]. אם יש אבק בבגד חדש שחור [נ"א: ושחור] ומקפיד עליו, או אם יש עליו דבר טינוף, אוסר רב הונא לנפצו. אבל אם הוא [נ"א: היה] בגד ישן או לבן או אדום ולא קפיד עלייהו שרי, וכן הלכה. וזה שראה עולא לרבנן דהוו נפצי גלימייהו ואמר הני מחללי שבתא, רבנן דפומבדיתא במלבושין דלא קפדי עלייהו הוו נפצי. כומתא הוא כמין כובע של ראש במקום סודר, כדאמרינן בפרק השולח גט לאשתו האי אמתא דהוה שכיב מרע, אתת בכת קמיה ואמרה ליה: עד איכת תיתעבד ותיזיל ההיא אמתא, שקל כומתיה ושדא בה, אמר ליה קני הא וקני נפשיך, כלומר קני נפשיך בחליפין. וי"א כומתא הוא כגון (כאן) דומה לכובע, והוה באותו הכומתא טינוף. והוה אביי מהסם, כלומר מתיירא כדאמרינן התם חזייה דהוה קא מהסם [נ"א: מיחסם]. א"ל רב יוסף לאביי נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי. והיוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתיפו, כגון אילו מוכרי כסות שמקפלין ומפשילין אותן על כתפיהו, אתמר משמיה דר' יוחנן חייב חטאת, ותניא כוותיה והכי הילכתא. וכן נמי היוצא וצרורין

רבינו חננאל (המשך)

לו בסדינו מעות חייב חטאת. אבל הרטנין שהם הרצים יוצאין בסודר שעל כתפיהן, ולא אילו בלבד אלא כל אדם. והנכון להיות כרוך בצוארו, או נימה כרוכה לו באצבעו, כהורקנוס בן ר' אליעזר. ואע"ג דאמר משמי' דר' יוחנן הלכה אע"פ שאין נימה כרוכה לו על אצבעו. עולא איקלע לבי אסי בר חני, בעא [נ"א: בעו] מיניה מהו לעשות מרזב בשבת. אמר להו הכי אמר ר' אלעזר אסור. כך קבלנו מרבותינו שיש בידם קבלה כי מרזב זה כשיתעטף אדם טליתו ויקפל ב' קצוותיה כמין דרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית, ויחזור ויקפל שאר הטלית המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין, נמצאת טליתו מקופלת מהנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה ונראה כמין מרזב. וכענין זה היה קשר כישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאניה. וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא כהראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לכנופי אסור, כל להתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר הטלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של ר"מ, בזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקובצין ולא משולשלין על כתיפיהן, ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת כואי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שילשל רבי טליתו.

מתני' הרוחץ במי מערה כו'. אוקימנא למתניתין הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה לרחוץ בחמין אסור.

א) עיין בערוך ערך מרזב א'. ב) (אולי צ"ל אלמא דאסורה מדרבנן ומפסר דרבינו מפרש בזו לא חייב ר"מ חטאת בניחותא דחטאת לא היה מחייב רק הוי איסור מדרבנן וצ"ע כזה).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones